

« zurück blättern vor »

FELCZER subst. m., ab 1752; auch *felcier*, *fercel*; ‘(Militär-)Chirurg, Helfer eines Chirurgen oder eines anderen Arztes’ – ‘chirurg (wojskowy), pomocnik chirurga lub innego lekarza’: 1752 DrZbiór 434, SP17 *Drwię z Aptekarzow, Felczerow, Doktora, y z Alchimy*. o 1777–1778 Wybicki 249 *nie mamy felczerów ani doktorów, na których by zdanie w przypadkach ran śmiertelnych mógł się sędzia spuścić*. o 1792–1793 Perz.Cyr.3 a2, L *Tą trzecią częścią cyrulictwa zamierzylem sobie przystugę uczynić Panom regimentsfelczerom, niemnięzy kompanicznym i chorągwanym felczerom*. o (1816) 1978 Malwina 158 *Felczer oświadczył, że mocną ma gorączkę i radził, żeby ją [...] do Warszawy odwieźć, gdzie i doktora, i lepsze wygody mieć mogła*. o (1839–1841) 1900 Rzew.H.Pam. 252, DOR *Swojemu felczerowi kazał nasze rany opatrywać*. o 1890 Mucha nr 40 s.6, WIECZ *Za mego życia zmieniło się wiele, prowincjonalni podają fercele*. o (1898) 1905–1907 ENCLW I 415 *Felczer jest to nazwa używana w Królestwie Polskiem*. o 1925 Gam.Fata 57, WIECZ *Przychodził “felcier”*. o 1949 Wiedza 432 s.9, DOR *Felczer jest uprawniony do wykonywania niektórych czynności lekarskich oraz do pomocy leczniczej w dziedzinie pielęgniarstwa*. o 1952 New.Pam. 12, DOR *Szanował tylko drobną panią Teresę, która ojca mu uratowała okładami z siemienia lnianego, gdy felczer powiedział, że nie ma ratunku*. – (SLA), L, SWIL, SW, LSP, DOR. ◇ **Var:** *felcier* subst. m., [hapax] 1925 Gam.Fata 57, WIECZ *felczer* subst. m., 1752 DrZbiór 434, SP17 – (SLA), L, SWIL, SW, LSP, DOR; *fercel* subst. m., 1890 Mucha nr 40 s.6, WIECZ o [LBel.] 1900 Mucha nr 38 s.8, WIECZ ◇ **Etym:** nhd. *Feldscher* subst. m., ‘Heereswundarzt’, KLU. ◇ **Der:** *felczerski* adj., 1911 Strug Ojc. 208, DOR, zuerst geb. SWIL; *felczerstwo* subst. n., zuerst geb. SWIL; *felczerować* v. imp., [hapax] †1896 Kaczk., Sw, zuerst geb. Sw; *felczerek* subst. m., ‘Feldscher (diminutiv und pejorativ)’, zuerst geb. Sw; *felczerka* subst. f., ‘Feldscherin, Frau des Feldschers’, (1945) 1948 Goj.Krata 143, DOR, zuerst geb. Sw; *felczeryzm* subst. m., ‘Vertrauen zu den Feldschern; Autorität, die die Feldscher genießen’, zuerst geb. Sw; *felczeryzma* subst. m., ‘pejorativ: Feldscher’, zuerst geb. Sw. ♦ Zu den Aufgaben eines Feldschers gehörten das Verbinden von Wunden, das Einrenken von Gliedmaßen u. dgl. wie auch Aderlassen und Zähneziehen. Einige dieser Tätigkeiten wurden von Barbieren (*cyrulik*) ausgeübt. Im 19. Jh. gab es in Lublin einen *cech cyrulików* (‘eine Zunft der Barbieri’), der sich ab 1835 immer häufiger *cech felczerów* nannte (Bender 1973, 299). Nach 1945 wurden angesichts des Ärztemangels *felczerzy* als eine Art Hilfsärzte ausgebildet, die später die Möglichkeit erhielten, ein volksmedizinisches Studium zu absolvieren (WEP 1963).